

Toespraak Friso Balt | Spreker 15 augustus 2021

Vrijheid was in een klap verdwenen.

Mijn overgrootmoeder Dien woonde in 1942 op Java en was in één klap de warmte en het vertrouwde van familie en vrienden kwijt.

Mijn overgrootmoeder vertelde dat zij samen met haar zwangere moeder op een dag door de Japanners gevangen werden genomen en naar een jappenkamp moest voor alleen vrouwen en kinderen moesten. Het was de laatste keer dat ze haar vader zag.

Volgens mijn oma deden de herinneringen aan die periode mijn overgrootmoeder Dien zo veel pijn dat ze er bijna nooit over wilde spreken. Extra pijnlijk was dat nooit bekend is geworden wat er met Diens vader is gebeurd.

Uit de weinige verhalen die zij vertelde over het kamp weet ik dat het altijd druk en rumoerig was. Altijd was er geluid, er waren zoveel mensen dat er zelfs in de nacht nooit stilte was.

Mijn overgrootmoeder sliep op de grond omdat er geen bedden waren en er was een groot tekort aan voedsel. Dien had vaak honger en kon zich decennia later nog herinneren hoeveel pijn haar maag deed. Er waren dagen dat er helemaal niets te eten was.

Zo klein als ze was rook ze de geuren van al die mensen, die zo dicht op elkaar zaten in het pikgedonker want verlichting was er niet.

Ze speelde wel met andere kinderen. Maar niemand mocht het kamp uit. Er was geen vrijheid....

Toen ik twaalf was, overleed mijn overgrootmoeder. Ze was na de oorlog naar Nederland gekomen en woonde in Renswoude, op negentig kilometer van Den Haag.

En na de begrafenis – en dat herinner ik me nog heel goed – zijn we de bloemen van Dien naar dit monument gaan brengen.

Ik ben Friso Albert Balt, 17 jaar, zoon van een Hollandse vader en een Indische moeder. Ik ben één van de twee miljoen Nederlanders met een Indische familiegeschiedenis.

Mijn overgrootmoeder Dien is op Java geboren. Dien is op 20-jarige leeftijd in Bandoeng getrouwd met Frans, een KNIL militair. Frans diende als hospik. Hij sprak niet over de oorlog en wilde niet vertellen waarom niet.

Hun dochter Elfriede is mijn oma. Zij trouwde met Rolf. Dat is dus mijn opa. Wiens vader, Karel toen werd geïnterneerd in krijgsgevangenkamp Cimahi en wist te ontsnappen voordat hij naar Birma zou worden getransporteerd.

Hij heeft de rest van de bezettingstijd ondergedoken gezeten.

Eigenlijk vertelde in mijn familie niemand over wat er tijdens de oorlog is gebeurd. Ik begrijp het wel, dat ze daar liever niet meer aan wilden denken.

Enmaal in Nederland aangekomen was het voor de familie van mijn moeder niet altijd makkelijk. Ze werden geconfronteerd met vooroordelen en moesten in een vreemd land opnieuw beginnen.

Wat ik mooi vind is dat het deze generatie ondanks de zwarte oorlogsbeelden toch is gelukt om het leven weer op te pakken en de vreselijke herinneringen een plek te geven.

Ik ben van ver na de oorlog, maar ben door de oorlogsverhalen van mijn familie na gaan denken over het woord 'vrijheid'..

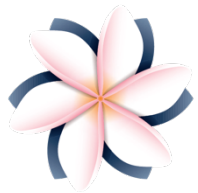
Want wat is vrijheid?

Vrijheid houdt in dat je niet gehinderd wordt om te doen en te zeggen wat je wilt.

Vrijheid is het kunnen gaan en staan waar je wilt.

Vandaag is ook een dag om opnieuw na te denken over het belang van vrijheid en om ons te realiseren dat vrijheid kwetsbaar is. Voor de vrijheid in Indonesië hebben veel mensen hun leven gegeven.

Nu 76 jaar later kunnen wij, ondanks het coronavirus, vrijwel overal gaan en staan waar we willen.

nationale herdenking
15 augustus 1945

Ik heb zelf het corona-virus gekregen en moest in quarantaine. Maar ik zat niet opgesloten in een kamp, zoals mijn oma. Ik zat op mijn comfortabele kamer films te streamen en muziek te luisteren. Als het me te donker werd deed ik het licht aan. En als ik moe was kon ik tussen mijn frisse lakens rustig gaan slapen. Zonder herrie. Zonder opeengepakt te zitten met andere mensen die zo dichtbij zijn dat je ze kunt ruiken. Dat stilte een luxe kan zijn, daar had ik eerder niet bij stilgestaan.

Door de verhalen van mijn familieleden ben ik nog meer bewust van in wat voor vrijheid wij leven. Deze vrijheid is niet vanzelfsprekend en ik ben heel dankbaar dat ik in vrijheid kan leven.

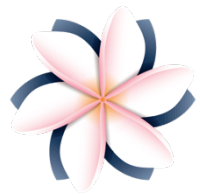
Vandaag liggen er kransen en bloemen voor het monument. Straks mag iedereen een bloem neerleggen. Dat zal ik ook doen.

Het hele jaar door worden er nieuwe bloemen neergelegd bij dit monument. Net als mijn familie deed na de begrafenis van Dien, komen er heel veel Indische families bij dit monument bloemen leggen na een begrafenis.

Daarmee is dit monument een symbool geworden van troost en herdenking. En vormt het een verbinding tussen de oorlogsgeneratie en die van mij.

Ik voel mij hier verbonden met mijn overgrootmoeder Dien. En daardoor is deze plek voor mij ook belangrijk geworden. En door het verhaal van Dien te blijven herdenken, zal dat ook voor de generatie na mij het geval zijn.

Want herdenken verjaart nooit.

nationale herdenking
15 augustus 1945